

คุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
Quality of Life among Students with Disabilities in Ramkhamhaeng
University

ฐิตินันท์ ผิวนิล¹, โสรญา แสงมาน², กัญญาภัทร แก้วคุณอก³,
 ทิตยา วงศ์นอก⁴, มุทิทา สุนทรรัตน์⁵, สุวรรณี สุขเหลือง⁶, อาทิตยา มั่งคั่ง⁷
 Titinan PEWNIL, Soraya SANGMAN, Kanyaphat KAEWKONOK,
 Thitiya WONGNOK, Muthita SUNTARAT, Suwannee
 SUKLUENG, Arthitaya MANGKAN
 E-mail: titinan@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการประเภทต่าง ๆ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้านของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาผู้พิการจำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้คือแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง การอ่านแบบสอบถามให้ฟังสำหรับผู้พิการทางสายตา และการตอบแบบสอบถามออนไลน์สำหรับนักศึกษาผู้พิการที่

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁵ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁶ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁷ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ไม่ได้มามหาวิทยาลัย การวิจัยนี้มีระยะเวลาการดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2561 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตออกเป็น 5 ด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนด้านการได้รับการสนับสนุน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งนี้ คุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้านนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.001 การวิจัยนี้ สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบการสนับสนุนดูแลนักศึกษาผู้พิการให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการส่งเสริมดูแลด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต นักศึกษาผู้พิการ ปัญหาของผู้พิการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This article aimed at studying quality of life of students with disabilities in Ramkhamhaeng University, comparing quality of life of students with different type of disabilities, and examining the relationship between five dimensions of quality of life of the disabled students in the university. The study was quantitative in nature. The study applied the survey methodology to collect data and utilized descriptive statistic and Pearson's Correlation method to analyze the data. To collect data, a total of 99 students with disabilities completed the questionnaire during July – October 2018; disabled students who could see completed the questionnaire by themselves, students with visual impairments listened to the questions then answered, and students with disabilities who were unable to come to study in the university filled in the questionnaire that was posted online.

The findings show that the overall quality of life of students with disabilities in Ramkhamhaeng University is good. When comparing 5 dimensions of quality of life, it was found that in the physical dimension, mental health dimension, social life dimension, and environment dimension are good in general while the disability support dimension is at moderate level. The relationship between 5 dimensions of life is statistically significant (p value < 0.001). This study promotes the improvement of the supporting system for students with disabilities in relation to the care of physical, mental, and social dimensions in general.

Keywords: quality of life, disabled students, problems of people with disabilities, Ramkhamhaeng University

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลายแนวทาง หากพิจารณาจากแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564 โดยมีวิสัยทัศน์คือการให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของไทยนั้นดำเนินตามยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียม 5 ด้านหรือ EQUAL ประกอบด้วย 1) Empowerment คือเสริมพลังคนพิการและองค์กรด้านคนพิการใหม่ศักยภาพและความเข้มแข็ง 2) Quality Management เป็นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ขจัดการเลือกปฏิบัติเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง 3) Understanding ด้วยการเสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการ และความพิการ 4) Accessibility เป็นการสร้างสภาพแวดล้อม และบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และ 5) Linkage มุ่งส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ: 2560)

หากพิจารณาการส่งเสริมการศึกษาของผู้พิการในระดับอุดมศึกษาของไทยนั้น ในปี พ.ศ. 2561 นั้นนับได้ว่าเป็นช่วงปีสุดท้ายของนโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนพิการในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) ซึ่งมุ่งเน้นให้คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึง และเสมอภาค จากการดำเนินการตามนโยบายพบว่า หลายสถาบันการศึกษาได้เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้พิการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีการเปิดรับสมัครนักศึกษาผู้พิการทุกประเภทอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่จำกัดจำนวน เป็นการจัดการเรียนการสอนสู่ทุกภาคส่วนของสังคม พร้อมกับมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักศึกษาพิการ (Disability Support Services Center: DSS Center) สังกัดงานบริการและสวัสดิการนักศึกษา กองกิจการนักศึกษา โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านบริการทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการและมีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง จัดบริการทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้พิการ พัฒนางองค์ความรู้ รวมทั้งส่งเสริมการมีงานทำของผู้พิการเสริมสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาให้สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อตามมาตรฐานเช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป ซึ่งข้อมูลสถิติของมหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า มีนักศึกษาผู้พิการเข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

เพิ่มขึ้น (ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง: 2556)

อย่างไรก็ตาม แม่นักศึกษาผู้พิการจะได้รับโอกาสในการเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้น แต่ยังคงพบว่ามีนักศึกษาผู้พิการยังคงประสบปัญหาคุณภาพชีวิตรวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ในขณะที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัย งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาผู้พิการมีปัญหา และความต้องการได้รับการช่วยเหลือทั้งในเรื่องส่วนตัว การเรียน และด้านสังคม (อนุชา ภูมิสิทธิพร: 2555) นักศึกษาผู้พิการทางการมองเห็นมักประสบปัญหาในด้านความขาดแคลนสื่อ และหนังสือเรียนอักษรเบรลล์ (ยูโคโตะ คาวาอิ: 2560) ในด้านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนมาเรียนที่มหาวิทยาลัย นักศึกษาผู้พิการต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้พิการ รวมถึงยังมีอุปสรรค และปัญหาในการเดินทางภายในสถานที่ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย (สโรชา มังคลา: 2554) ส่วนงานวิจัยด้านศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ และตัวแปรที่มีผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีการศึกษา 2557-2558 พบประเด็นสำคัญคือ นักศึกษาผู้พิการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นมีศักยภาพในการเรียนรู้ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพดังกล่าวมากที่สุดคือตัวแปรสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย (รัจฉา เบญจศิริ: 2561)

จากที่มา และความสำคัญข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง รวมถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงคุณภาพชีวิต และอุปสรรคในการใช้ชีวิตประจำวันของนักศึกษาผู้พิการทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ระหว่างที่ศึกษาอยู่ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง องค์ความรู้ดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนา หรือจัดทำระบบการบริการต่าง ๆ ทั้งสภาพแวดล้อมเดิมที่มีอยู่ให้ครบถ้วน ตรงกับความต้องการ และความจำเป็น ซึ่งจะช่วยให้ให้นักศึกษาผู้พิการมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้มากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้านของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีขอบเขตเนื้อหาการศึกษาคือ คุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการได้รับการสนับสนุน สำหรับขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ในการศึกษาคือ นักศึกษาผู้พิการที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 99 คน จากประชากรทั้งหมด 350 คน ทั้งนี้ขอบเขตระยะเวลาในการวิจัยนี้คือ 4 เดือน (กรกฎาคม - ตุลาคม 2561)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้วางกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องประเภทของคนพิการของประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่มีการได้กำหนดประเภทของคนพิการทางการศึกษา ไว้ 9 ประเภท คือ

- 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ คนตาบอด และคนเห็นเลือนราง
- 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คนหูหนวก และคนหูตึง
- 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตนในปัจจุบัน คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ใน 10 ทักษะ
- 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

(4.1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมส่วนหรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว

(4.2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา จำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ไม่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด หรือความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

8) บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคม และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินี้ค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9) บุคคลพิการซ้อน หมายถึง บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

จากประเภทผู้พิการข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในการศึกษาครั้งนี้

การศึกษานี้ยังได้อาศัยการอธิบายด้วยทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชีวิต ในงานวิจัยนี้ มองว่าความต้องการของนักศึกษาผู้พิการที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความต้องการเป็นลำดับขั้นทั้ง 5 ด้านตามทฤษฎี คือ 1)ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการในการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น ปัจจัยในดำรงชีพ 2)ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) ซึ่งเป็นความต้องการความมั่นคง ความคุ้มครองจากอันตรายทั้งทางร่างกายและจิตใจ 3)ความต้องการทางสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแล การได้รับการยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 4)ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ (esteem needs) รวมถึงตำแหน่ง อำนาจ การยกย่องสรรเสริญต่าง ๆ และ 5)ความต้องการให้ความฝันของตนเป็นจริง (self-actualization Needs) คือการบรรลุเป้าหมายที่แท้จริงที่ตนเองต้องการ (Maslow,

A. H: 1954) อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยหลายเรื่องพบว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นอาจไม่จำเป็นต้องได้รับการเติมเต็มไปที่ละลำดับขั้น ในบางวัฒนธรรมผู้คนอาจมีความต้องการด้านชื่อเสียงเกียรติยศ หรือการทำเป้าหมายชีวิตให้บรรลุก่อน แม้ว่าจะยังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายอย่างสมบูรณ์ (Cherry K., 2018) จากแนวคิดนี้ ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาคุณภาพชีวิต และความต้องการของนักศึกษา ผู้พิการ โดยศึกษาความต้องการตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ในขั้นที่ 1-4 เท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตมาร่วมสร้างกรอบการวิจัยครั้งนี้ด้วย โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความหมาย และองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต พบว่า องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1978) กำหนดความหมายของคุณภาพชีวิตคือ ความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ มีความสุข ความพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตของบุคคลนั้น ๆ การศึกษาคุณภาพชีวิตดังกล่าวอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การศึกษาแบบภาวะวิสัย เป็นการวัดข้อมูลที่สามารถนับได้หรือวัดได้ อาทิ ข้อมูลทางประชากรและเศรษฐกิจ และการศึกษาส่วนการศึกษาอีกลักษณะนั้นเป็นการศึกษาแบบอัตวิสัย เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกและเจตคติ วัดประเมินตามความรู้สึก ความนิยม ความคิดเห็นส่วนบุคคล ด้านองค์การอนามัยโลก หรือ WHO (World Health Organization, 1996) ระบุว่า คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมในเวลานั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานที่แตกต่างกันออกไป ตามการกำหนดของแต่ละคน อย่างไรก็ตาม WHO ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตมนุษย์ไว้ 4 มิติ คือ 1) มิติด้านสุขภาพกาย (Physical) คือการรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวดใด ๆ การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงความอิสระโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงการเคลื่อนไหวของตนเอง 2) มิติด้านสุขภาพจิต (Psychological) คือ การรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตนเอง การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือ กังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตนเอง ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต 3) มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social

relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย และ 4) มิติด้านสภาพแวดล้อม (Environmental) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี การคมนาคมสะดวก ฯลฯ ในเวลาต่อมา องค์การสหประชาชาติ ได้ริเริ่มการพัฒนาดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ด้วยการใช้แนวคิดการวัดคุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุข (well-being) โดยหันมามุ่งเน้นการวัดด้วยตัวชี้วัดทางสังคม 3 ด้าน คือ การมีชีวิตที่ยืนยาว ความรู้ และมาตรฐานความเป็นอยู่ โดยทั้ง 3 ตัวชี้วัดดังกล่าวถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ (United Nations: 2009)

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนากรอบการประเมินคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการ โดยเน้นตามองค์ประกอบ 4 มิติขององค์การอนามัยโลก และเพิ่มเติมด้านการได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดเรื่องตัวชี้วัดทางสังคมของการพัฒนามนุษย์รวมถึงบทบาทของสถานศึกษาที่ต้องสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้พิการ ซึ่งการศึกษาคครั้งนี้เป็นการประเมินคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม (Holistic quality of life) โดยเป็นการประเมินที่ครอบคลุมปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตประกอบด้วย องค์ประกอบด้านร่างกาย จิตใจ ความสามารถในการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นต้น (ปิยะวัฒน์ ตรีวิทยา: 2559) โดยเน้นให้นักศึกษาผู้พิการทำการประเมินคุณภาพชีวิตตนเองในขณะที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามลักษณะการประเมินแบบอัตวิสัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง (survey sampling method) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษาผู้พิการที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาทั้งที่สังกัดคณะและไม่สังกัดคณะ (pre-degree) ในปีการศึกษา 2559 อ้างอิงข้อมูลจากศูนย์บริการนักศึกษาพิการ กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2560) มีจำนวนทั้งหมด 350 คน ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2559

ประเภท	นักศึกษา สังกัดคณะ	นักศึกษา pre-degree	รวม
1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น	133	1	134
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	31	1	32
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4	0	4
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	143	9	152
5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	1	0	1
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	0	0	0
7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์	8	0	8
8. บุคคลออทิสติก	13	1	14
9. บุคคลพิการซ้อน	5	0	5
รวม	338	12	350

ที่มา : ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2560)

จากจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างขั้นต่ำโดยใช้วิธีการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความแปรปรวนที่ระดับ 0.28 ขนาดความคลาดเคลื่อนของค่าประมาณที่ 0.05 ต้องใช้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 90 คน ทั้งนี้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้พิการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 99 คน มากกว่าขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่กำหนดไว้ สำหรับการสุ่มตัวอย่างนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เนื่องจากบริบทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง นั้นเป็นตลาดวิชาและไม่ได้บังคับเข้าชั้นเรียน จึงต้องอาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการประกอบกันคือ 1) สำหรับนักศึกษาที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยผู้วิจัยเลือกใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ณ ตึกกิจกรรม ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขต หัวหมาก กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 29 สิงหาคม - 23 กันยายน 2561 และ 2) ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากศูนย์บริการนักศึกษาพิการ กองกิจการนักศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้ติดต่อส่งลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ โดยส่งผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ให้กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้พิการ ในการเก็บข้อมูลเพื่อความสะดวกแก่นักศึกษาผู้พิการที่ไม่ได้เข้ามาที่มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญคือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วนต่อไปนี้

1) ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทความพิการ

2) ข้อมูลด้านการได้รับการดูแล ได้แก่ การมีผู้ช่วยเหลือดูแลเมื่อมามหาวิทยาลัย ปัญหาและอุปสรรคในการมามหาวิทยาลัย ความเพียงพอทางการเงินสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันและการศึกษา

3) ข้อมูลคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการ ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน โดยมีพื้นฐานแนวคิดคุณภาพชีวิต 4 ด้านตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและเพิ่มเติมคุณภาพชีวิตในด้านการได้รับการสนับสนุนอีก 1 ด้าน ทั้งหมดเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นใหม่โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) ด้านร่างกาย ประกอบด้วยข้อความรวม 4 ข้อ คือความสามารถดูแลตนเองในขณะที่มาที่มหาวิทยาลัย ความสามารถตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในขณะที่เรียน และความพิการไม่ได้เป็นอุปสรรคในการศึกษา

3.2) ด้านจิตใจ ประกอบด้วยข้อความรวม 4 ข้อ คือ ความพึงพอใจต่อชีวิตการเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง การเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำให้รู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น การเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำให้ได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการมาเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3.3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วยข้อความ 4 ข้อ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เมื่ออยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง การได้พบปะพูดคุยกับคนรอบข้างที่มหาวิทยาลัยเสมอ ๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศในมหาวิทยาลัย และการได้ช่วยเหลือผู้อื่นด้านการเรียนเมื่อมีผู้ร้องขอ

3.4) ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยข้อความรวม 4 ข้อ คือ ความรู้สึกปลอดภัยเสมอเมื่ออยู่ภายในมหาวิทยาลัย การเดินทางภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความสะดวก มหาวิทยาลัยมีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียน

ของนักศึกษาผู้พิการ สถานที่เรียนและสอบสำหรับนักศึกษาผู้พิการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความเหมาะสม

3.5) ด้านการได้รับการสนับสนุน ประกอบด้วยข้อความรวม 4 ข้อ คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการช่วยเหลือด้านสวัสดิการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลตามความจำเป็น มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อการประกอบอาชีพการได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมความสามารถของนักศึกษาผู้พิการ

ทั้งนี้การกำหนดค่าคะแนนในทั้ง 5 ด้านนั้น ผู้วิจัยให้ผู้ตอบประเมินคุณภาพชีวิตตนเองแบบอัตนัย โดยกำหนดระดับค่าคะแนนคำตอบไว้ 11 ระดับตั้งแต่ 0-10 คะแนน ซึ่ง 0 หมายถึงไม่มีเลย และ 10 หมายถึงมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแม่นยำตามเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินและให้ความเห็นเพื่อปรับแก้ไข มีการทดลองใช้แบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูลจริง (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และได้ทดสอบความเชื่อมั่นโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบพบว่าค่าความสัมประสิทธิ์มีค่าสูงกว่า 0.75 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

ประเด็น	Cronbach's Alpha Coefficient
1. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย	0.814
2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	0.918
3. คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	0.827
4. คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	0.898
5. คุณภาพชีวิตด้านการได้รับการสนับสนุน	0.801
คุณภาพชีวิตรวมทุกด้าน	0.852

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวม 4 เดือนคือ เดือนกรกฎาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2561 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล นั้น ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ในการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปร ตัวเดียว และใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของ

นักศึกษาผู้พิการทั้ง 4 ด้าน เป็นการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient: PPMCC) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง -1 ถึง 1

การแปลความหมายค่าคะแนน ผู้วิจัยกำหนดการให้ความหมายค่าคะแนนคุณภาพชีวิตไว้ 3 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	0.0 - 3.3	หมายถึง	การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย	3.4 - 6.7	หมายถึง	การมีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ
คะแนนเฉลี่ย	6.8 - 10.0	หมายถึง	การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่วนการแปลความหมายระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) นั้น กำหนดเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2003) คือ

ค่า r เท่ากับ	0.91 - 1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
ค่า r เท่ากับ	0.71 - 0.90	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
ค่า r เท่ากับ	0.51 - 0.70	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ค่า r เท่ากับ	0.31 - 0.50	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
ค่า r เท่ากับ	0.01 - 0.30	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

สำหรับจริยธรรมการวิจัยในคนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นกลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการและยินยอมให้ข้อมูลโดยสมัครใจทุกคน ข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยจะถูกเก็บรักษาไว้โดยไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะ การรายงานผลการวิจัยเป็นการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นไม่มีการระบุข้อมูลของรายบุคคล

ผลการวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้พิการทั้งหมด 99 คน เป็นเพศชายร้อยละ 63.6 เป็นเพศหญิงร้อยละ 36.4 มีอายุในช่วง 21-25 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาคืออายุในช่วง 26-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 23.2 และอายุ 41-45 ปี มีร้อยละ 11.1 สำหรับระดับการศึกษานั้น พบว่า เกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 97 เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และอีกร้อยละ 3 คือนักศึกษาระดับ pre-degree เมื่อจำแนกตามประเภทความพิการ

พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 53.5 เป็นนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น รองลงมาคือนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ มีร้อยละ 25.3 นักศึกษาออทิสติกมีร้อยละ 9.1 นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีร้อยละ 8.1 นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีร้อยละ 3 และนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีร้อยละ 1 (ตารางที่ 3)

ข้อมูลในด้านการได้รับการดูแลของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นประกอบด้วย การมีผู้ช่วยเหลือดูแลเมื่อมามหาวิทยาลัย ปัญหา และอุปสรรคในการมามหาวิทยาลัย ความเพียงพอทางการเงินสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันและการศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มนักศึกษาผู้พิการส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 69.7 ไม่มีผู้ช่วยเหลือดูแลเมื่อมามหาวิทยาลัย หรือกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มที่ต้องดูแลตนเอง ส่วนกลุ่มที่มีผู้ดูแลมีเพียงร้อยละ 30.3

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาร้อยละ 56.6 ระบุว่า ไม่มีปัญหา และอุปสรรคในการเดินทางมามหาวิทยาลัย ส่วนอีกร้อยละ 43.4 ระบุว่า เป็นกลุ่มที่มีปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว และเมื่อสอบถามเรื่องความเพียงพอทางการเงินของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.7 มีความเพียงพอทางการเงินสำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน และร้อยละ 68.7 มีความเพียงพอทางการเงินสำหรับการศึกษา

ตารางที่ 3 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	63	63.6
หญิง	36	36.4
อายุ		
16-20 ปี	4	4.0
21-25 ปี	39	39.4
26-30 ปี	23	23.2
31-35 ปี	9	9.1
36-40 ปี	7	7.1
41-45 ปี	11	11.1
46 ปีขึ้นไป	6	6.1

ระดับการศึกษา

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
Pre-degree	2	2.0
ปริญญาตรี	97	98.0

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทความพิการ		
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น	53	53.5
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	8	8.1
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	3	3.0
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	25	25.3
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	1	1.0
บุคคลออทิสติก	9	9.1
การมีผู้ช่วยเหลือดูแลเมื่อมามหาวิทยาลัย		
มี	30	30.3
ไม่มี	69	69.7
การมีปัญหาและอุปสรรคในการเดินทางมามหาวิทยาลัย		
มี	43	43.4
ไม่มี	56	56.6
ความเพียงพอทางการเงินสำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน		
เพียงพอ	66	66.7
ไม่เพียงพอ	33	33.3
ความเพียงพอทางการเงินสำหรับการศึกษา		
เพียงพอ	68	68.7
ไม่เพียงพอ	31	31.3
รวม	99	100.0

คุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการ

ในการประเมินคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการนี้ ให้นักศึกษาประเมินในแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนน 0-10 โดยให้ความหมาย 0 คือไม่มีเลย และ 10 คือมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4 มีรายละเอียดดังนี้

1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี (คะแนนเฉลี่ย 7.7) โดยประเด็นที่ได้คะแนนประเมินสูงที่สุดคือ ความสามารถตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ และการมองว่าความพิการของตนเองไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา (คะแนนเฉลี่ย 8.0) สำหรับประเด็นที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในขณะที่เรียน

2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี (คะแนนเฉลี่ย 8.0) ประเด็นที่นักศึกษาให้คะแนนประเมินสูงที่สุดคือ การเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำให้รู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 8.7) รองลงมาคือ การเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำให้ได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ (คะแนนเฉลี่ย 8.6) ส่วนประเด็นที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ ความพึงพอใจต่อชีวิตการเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

3) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี (คะแนนเฉลี่ย 7.8) ประเด็นที่มีคะแนนประเมินสูงสุดคือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เมื่ออยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (คะแนนเฉลี่ย 8.3) รองลงมาคือ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศในมหาวิทยาลัย (คะแนนเฉลี่ย 8.2) สำหรับประเด็นที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การได้ช่วยเหลือผู้อื่นด้านการเรียนเมื่อมีผู้ร้องขอ

4) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี (คะแนนเฉลี่ย 7.9) โดยประเด็นที่ได้รับคะแนนประเมินสูงที่สุดคือ ความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง (คะแนนเฉลี่ย 8.2) รองลงมาคือ สถานที่เรียนและจัดสอบสำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความเหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 8.1) ส่วนประเด็นที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความสะดวกในการเดินทางภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

5) คุณภาพชีวิตด้านการได้รับการสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับกลาง ๆ (คะแนนเฉลี่ย 6.3) โดยประเด็นที่ได้รับคะแนนประเมินสูงที่สุดคือ การได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง (คะแนนเฉลี่ย 7.5) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมความสามารถของนักศึกษาผู้พิการ (คะแนนเฉลี่ย 7.4)

ส่วนประเด็นที่คะแนนประเมินน้อยที่สุดคือ การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อการประกอบอาชีพ จากทางมหาวิทยาลัย

หากเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการทั้ง 5 ด้าน จะพบว่าด้านจิตใจ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านร่างกาย ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนด้านที่ได้รับการ คำนวณน้อยที่สุดและอยู่ในเกณฑ์คุณภาพชีวิตระดับกลาง ๆ คือด้านการได้รับการสนับสนุน อย่างไรก็ตาม เมื่อรวมคะแนนทั้ง 5 ด้านเข้าด้วยกันแล้วหาค่าเฉลี่ย พบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี (คะแนนเฉลี่ย 7.5 จากคะแนนเต็ม 10)

ตารางที่ 4 คะแนนการประเมินคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้พิการ
ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

N=99

การประเมินตนเอง	คะแนน				แปล ความหมาย
	ค่า ต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
ด้านร่างกาย					
1. ความสามารถดูแลตนเองในขณะที่มาที่มหาวิทยาลัย	0	10	7.4	2.7	ดี
2. ความสามารถตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ	0	10	8.0	2.4	ดี
3. ความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในขณะที่เรียน	0	10	7.2	2.4	ดี
4. ความพิการไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา	0	10	8.0	2.5	ดี
รวม	0	10	7.7	1.9	ดี
ด้านจิตใจ					
1. ความพึงพอใจต่อชีวิตการเรียนในมหาวิทยาลัย รามคำแหง	0	10	7.2	2.1	ดี
2. การเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำให้รู้สึกมี คุณค่าในตนเองมากขึ้น	0	10	8.7	2.2	ดี
3. การเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงทำให้ได้พัฒนา ตนเองให้มีศักยภาพ	0	10	8.6	2.0	ดี
4. ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการมา	0	10	7.7	2.6	ดี

การประเมินตนเอง	คะแนน				แปล ความหมาย
	ค่า ต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
เรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง					
รวม	0	10	8.0	1.8	ดี
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม					
1. การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เมื่ออยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง	0	10	8.3	2.1	ดี
2. การได้พบปะพูดคุยกับคนรอบข้างที่มหาวิทยาลัยเสมอ ๆ	0	10	7.7	2.5	ดี
3. การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศในมหาวิทยาลัย	0	10	8.2	2.7	ดี
4. การได้ช่วยเหลือผู้อื่นด้านการเรียนเมื่อมีผู้ร้องขอ	0	10	6.9	2.6	ดี
รวม	0	10	7.8	2.1	ดี
ด้านสิ่งแวดล้อม					
1. ความรู้สึกลดภัยเสมอเมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง	0	10	8.2	2.2	ดี
2. การเดินทางภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความสะดวก	0	10	7.3	2.6	ดี
3. มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนของนักศึกษาผู้พิการ	0	10	7.9	2.2	ดี
4. สถานที่เรียนและจัดสอบสำหรับนักศึกษาผู้พิการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความเหมาะสม	0	10	8.1	2.5	ดี
รวม	0	10	7.9	2.1	ดี
ด้านการได้รับการสนับสนุน					
1. มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการช่วยเหลือด้านสวัสดิการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลตามความจำเป็น	0	10	5.6	3.5	กลาง ๆ
2. มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อการประกอบอาชีพ	0	10	4.9	3.6	กลาง ๆ
3. การได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง	0	10	7.5	3.1	ดี
4. มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมความสามารถของนักศึกษาผู้พิการ	0	10	7.4	2.8	ดี
รวม	0	10	6.3	2.6	กลาง ๆ
คุณภาพชีวิตโดยรวมทั้ง 5 ด้าน	0	10	7.5	1.8	ดี

ความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการในด้านต่าง ๆ

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการทั้ง 5 ด้าน ผลการทดสอบดังตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม และด้านการได้รับการสนับสนุน ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.001 ซึ่งทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบแปรผันไปในทิศทางเดียวกัน (ค่า r มีค่าเป็นบวก)

ทั้งนี้ หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด (ค่า $r=0.871$) รองลงมาคือความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านจิตใจกับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม (ค่า $r=0.842$) และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและด้านจิตใจ (ค่า $r=0.778$) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในภาพรวม คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ต่อกันสูง (ค่า r มากกว่า 0.700) ส่วนคุณภาพชีวิตด้านการได้รับการสนับสนุนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ระหว่าง 0.557 - 0.677)

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้าน

N = 99

คุณภาพชีวิต	1. ด้านร่างกาย	2. ด้านจิตใจ	3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	4. ด้านสิ่งแวดล้อม	5. ด้านการได้รับการสนับสนุน
1. ด้านร่างกาย	1.000	0.778*	0.760*	0.752*	0.557*
2. ด้านจิตใจ		1.000	0.871*	0.842*	0.631*
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม			1.000	0.747*	0.587*
4. ด้านสิ่งแวดล้อม				1.000	0.677*
5. ด้านการได้รับการสนับสนุน					1.000

หมายเหตุ : * $p \leq 0.001$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้านี้ จะเห็นได้ว่าในภาพรวมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในระดับดี โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต

ของนักศึกษาผู้พิการใน 5 ด้าน คะแนนคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดี ซึ่งทั้ง 4 ด้านดังกล่าว สอดคล้องกับเกณฑ์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ส่วนในด้านการได้รับการสนับสนุนนั้น พบว่านักศึกษาผู้พิการมีคุณภาพชีวิตในเกณฑ์กลาง ๆ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าจากผลการประเมินคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการ สอดคล้องไปกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ กล่าวคือ นักศึกษาผู้พิการมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการทั้ง 5 ด้าน นอกจากนี้ จากผลการวิจัยครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการใช้ชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครได้รับการดูแลมากขึ้น เพราะเมื่อเทียบกับผลงานวิจัยเมื่อปีการศึกษา 2544-2545 หรือกว่า 16 ปีก่อนนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการเรียนโดยศึกษาในกลุ่มนักศึกษาผู้พิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวที่กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร นักศึกษาผู้พิการในกรุงเทพมหานครในช่วงเวลานั้นมักพบกับปัญหาที่ว่าสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด รวจจับคู่ทางลาดห้องน้ำที่นั่งพร้อมรวจจับด้านข้าง รวมทั้งสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้จัดเตรียมบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาผู้พิการ ทำให้นักศึกษาประเมินคุณภาพชีวิตของตนเองในระดับสูงต่อด้านร่างกายและการมีอิสระ ในความเชื่อ ส่วนบุคคลและด้านจิตใจ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับคุณภาพชีวิตด้านสังคมนั้นประเมินในระดับน้อยที่สุด (วรรณพร รัตนพันธุ์: 2545) แต่ผลการศึกษาคั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการนั้นดีขึ้นมาก อาจเป็นเพราะการให้ความสำคัญกับนักศึกษาผู้พิการมากขึ้น รวมถึงการที่สถาบันการศึกษามีศูนย์บริการสำหรับนักศึกษาผู้พิการทางร่างกายและมีการจัดเตรียมบริการต่าง ๆ เพื่อคอยช่วยเหลือนักศึกษาผู้พิการ เช่น การให้คำปรึกษาต่าง ๆ บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการข้อมูลข่าวสารที่ช่วยส่งเสริมการศึกษาและอาชีพหลังจบการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ได้จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ทำให้สามารถดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการเมื่อมาเรียนที่มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผลการวิจัยสภาพการให้บริการและหาแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาผู้พิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาผู้พิการในระดับอุดมศึกษาที่พบว่า ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาผู้พิการในระดับอุดมศึกษาในภาพรวมนั้นมีการให้บริการนักศึกษาผู้พิการเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการบริการให้คำปรึกษา ด้านการให้บริการด้านการจัดสื่อสิ่ง

อำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษา รวมถึงการประสานงานกับ คณะที่มีนักศึกษาผู้พิการเรียนร่วม อย่างไรก็ตาม ศูนย์ดังกล่าวยังคงควรพัฒนาการให้บริการ นักศึกษาผู้พิการอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การจัดประชุมผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้าน การประชุม นักศึกษาผู้พิการ การวางแผนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของ นักศึกษาผู้พิการ การให้บริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงควรจัดให้มีการ จัดประชุมอาจารย์ที่สอนนักศึกษาผู้พิการด้วย (วันทนา สวนเศรษฐ์ และสุวัชร ช่างพินิจ: 2559)

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้านนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์กันในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อคุณภาพชีวิตด้านหนึ่งดีขึ้น คุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ จะดีขึ้นด้วยเช่นกัน ผลการศึกษานี้ สอดคล้องเป็นไปตามแนวคิดคุณภาพชีวิตที่มองว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของคุณภาพชีวิตของมนุษย์ต้องประกอบไปด้วยหลายมิติ และควรได้รับการพัฒนาในทุกมิติไปพร้อมกัน

นอกจากนี้ หากเชื่อมโยงกับแนวคิดคุณภาพชีวิตด้วยการประเมินแบบอัตวิสัย การประเมิน “ความสุข” มักถูกใช้ร่วมกับการประเมิน “คุณภาพชีวิต” ซึ่งสามารถพบได้ในนิยาม และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตเสมอ ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการวัดคุณภาพชีวิตนั้นสามารถสะท้อน การวัดความสุขของบุคคลในระดับที่น่าเชื่อถือได้ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และจรัมพร ไหล่ยอง: 2557) ผลการวิจัยคุณภาพชีวิตนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงครั้งนี้จึง อาจกล่าวได้อีกทางหนึ่งว่า นักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นมีความสุขเมื่อมาศึกษาภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งปัจจัยความสุข และคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของนักศึกษานี้จะนำไปสู่การประสบความสำเร็จ และศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษา พิการได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเภทของความพิการกับคุณภาพชีวิต ด้านต่าง ๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถสนับสนุน และแก้ไขปัญหาได้ตรง ความต้องการของนักศึกษาผู้พิการแต่ละประเภทได้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้ความช่วยเหลือ
ในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้พิการสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2564*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER28/DRAWER042/GENERAL/DATA0000/00000138.PDF>.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552. (2552, 8มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง. หน้า 45-47.
- ปิยะวัฒน์ ตริวิทยา. (2559). กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต. *วารสารเทคนิคการแพทย์เชียงใหม่*. 49 (2): 171-184.
- ร่าจวน เบญจศิริ. (2560). ศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ : กรณีศึกษานักศึกษาพิการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 10(1) : มกราคม-เมษายน 2561, หน้า 301-325.
- วรรณพร รัตนพันธุ์. (2545). เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพิการทางร่างกายหรือความ เคลื่อนไหวที่ศึกษาในสถาบันระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วิทยานพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- วันทนา สวนเศรษฐ์ และสุวพัชร ช่างพินิจ. (2559). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาพิการของ ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ในระดับอุดมศึกษา. *วารสารครูพิบูล*. 3 (1): 34-48.
<https://doi.org/10.14456/edupsru.2016.4>
- ศิริรัตน์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และจรัมพร ไร่ลำยอง. (2557). *คุณภาพชีวิต การทำงาน และความ สุข*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2556). *ประวัติความเป็นมา ศูนย์บริการนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.stdaffairs.ru.ac.th/dss/index.php/2013-10-15-11-26-58>.

- _____ . (2560). ข้อมูลนักศึกษาพิการที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษา ปีการศึกษา 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.stdaffairs.ru.ac.th/dss/download/DSS%20database%2060.pdf>
- สโรชา มังคลา. (2554). *มาตรฐานขั้นต่ำในการปรับปรุงหอพักในมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อนักศึกษาพิการ*. วิทยานิพนธ์ เคมพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชา ภูมิสิทธิพร. (2555). การศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 18 (1): 23-36.
- Cherry K., (2018, November 11). *The Five Levels of Maslow's Hierarchy of Needs: How Maslow's Famous Hierarchy Explains Human Motivation*. Retrieved from <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760>.
- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2003). *Applied Statistics for the Behavioral Sciences*. Boston, Massachusetts: Houghton Mifflin Boston.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper Collins.
- UNESCO. (1978). *Indicators of Environmental Quality and Quality of Life*. Paris: UNESCO.
- United Nations. (2009). *Human Development Report 2009*. New York, USA: United Nations.
- World Health Organization. (1996). *WHOQOL-BREF: introduction, administration, scoring and generic version of the assessment: field trial version, December 1996* (No. WHOQOL-BREF). Geneva: World Health Organization.